

המוצא תפילין פרק עשירי עירובין

צו.

עין משפט גזר מצוה

ה א מיי פ"ד מהל' תפילין הלכה י סמג עשין כ ב' טוש"ע א"ח ס' כ טע"ב ב:
 ו ב מיי וסמג ע"ש טור ש"ע א"ח ס' כ טע"ב א:
 ז א מיי פ"ח מהל' קרבן פסק הלכה א סמג עשין רכג:
 ח ד מיי פ"ח מהלכות מילה הלכה א סמג עשין כח טוש"ע א"ח ס' רט:
 ט ה טוש"ע א"ח ס' לט סעף ג כגי' ס':

רבינו חננאל

איכא דאמרי כולי עלמא [לצאת] לא בעי כוונה ובלעבור משום בל תוסיף ובלעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה, ורוב גמליאל סבר אינו עובר עד שיתכוון לעבור. ואיבעית אימא אי סבירא לך דשבת [לא] זמן תפילין ספר אחרי' זמן תפילין היא [דכריבין] לא לצאת ולא לעבור ולא בעי כוונה, והבא בלעבור שלא בזמנה פליגי. אי הכי לר' מאיר דאמר שבת לאו זמן תפילין היא, לא לצאת ולא לעבור ולא בעי כוונה, אלא איצ"ע שינוי מתכוין לא לצאת ולא לעבור חייב, אמרי' זון אחד אסירי. וכן הישן בשמיני בסוכה וילקח העובר על בסוכות תשבו שבת ימים, והוא יושב ש"ח, והוסיף על ד' ימים שבתו. ואיציפ אלא תנחון לעבור. אלא מחזורות כדשנינן מיעקרא, ומתני' דלא כר' מאיר. מאן גנא הוא דסבר שבת זמן תפילין היא ר' עקיבא היא, דהניא ושבתו כו', עד אלא לפסח בלבד, אבל תפילין אפילו בשבתות ימים טובים, ואקשינן אלא הא דתנן כבדותות פרק א' הפסח והמילה מצות עשה הן, דלא כתיב בהו לאו, כיון דאוקמה לפרשה זו בפסח דכתיב בה ושבתו, שמירה זו לאו היא, כר' אבין איז אלא, תנה גס פסח יש בו לאו, ופרקינן ר' עקיבא סבר שמירה דלאו הוא לאו, והיא שמירה דגזירה הוא. וסבר ר' עקיבא שבת זמן תפילין, והתניא כו', ותנדרב כי ר' עקיב' סבר שבת היא זמן תפילין היא, דשבת גופה אורח היא, אבל לילה זמן תפילין היא, מקראו פרשה זו כולה בפסח נאמרה. ואיתין דסבר שבת זמן תפילין היא, מדקתני היה (נוצה) היא. [ייעור] בלילה רצה חולץ רצה מניח. ש"מ דלילה זמן תפילין היא סבירא ליה, ורחינן להא דוקיא. אלא האי גנא הוא דהניא מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין (בלילה) ולא מיהו בה חכמים. לאו משום דסבירא תפילין מצות עשה שלא הזמן גרמא היא. כלומר זמנא ככלל יום ואפי' בשבתות וימים טובים, לפיכך לא מיהו בה חכמים, ש"מ דשבת זמן תפילין סבירא להו, ורחינן, ודילמא חכמים סבירא להו

ימים וכו' פרט לשבתות וי"ט. נראה דלדרש' ללחות על ידך דבסמך קא סמך ולכאורה אין להניח תפילין במוה"מ שא"כ אות דאסור במלאכה כגזר שאינו אדו ועוד דחייב בכוונה חמך וכן פסקו בהלכות גדולות אבל בירושלמי (פרק אלו מגלחין הלכה ד) משמע דלריך להניח דגרס ההוא גברא דאדו תפילין אחת לקמיה דרז חננאל שדריה לקמיה דרזיה בר זר חנה אמר ליה לספרא זיל ליה זיה תפילין ואת כמזב לך דתנא כותב אתם תפילין לעזמו אחת לקמיה דרז א"ל זיל כמזב ליה להדיא מתני' פליגי עליה דרז כותב אתם תפילין לעזמו אצל לאחרים לא רז פתר להניח פירוש מעמיד המשנה שרצה להניח לאחר המועד אבל ללורך המועד יכול לכמזב אף לאחרים וכן עמא דבר עד עובדא רחיה מספק' דצילה (דף טו.) גבי משלחין תפילין: **ושמרת את החוקה הזאת.** מכלן אור"ת דלפ"י

בני מערבא (י) דהוו מזכרין כשהיו חולצין תפילין לשמור חוקיו היינו דוקא כשחלץ סמך לחסיכה משום דלילה לאו זמן תפילין הוא דהא כתיב חוקה מיהו לא קי"ל האי ואין לריך לדרך אפי' חולצן משום דלילה דקי"ל כר' עקיבא דאמר לא נאמרה חוקה זו אלא לענין פסח בלבד וזהו קומץ רצה (מנחות דף לו.) פסקין דלילה זמן תפילין עד שעת שינה ורז אשי ורבינא מסקי' התם הלכה ואין מורין כן אלא כל הלילה זמן תפילין כרבי עקיבא דשנינן: **השמר דעשה עשה.** ואפי' ר' יוחנן דאמר בהקומץ רצה (מנחות דף לו.) השמר דעשה נמי לאו הוא ולהכי הניח תפילין אחר שקיעת החמה עובר בלאו מודה הוא שאם לא הניח ציוס שאינו לוקה לענין הנחת היום השמר דעשה עשה הוא כמו לענין עשית פסח דאמר הכא דהוי עשה משום דהוי קום עשה ודוקא לענין הנחת תפילין צלילה קאמר ר' יוחנן דלאו הוא דהוי כמו השמר בנגע הרעפת דחשיב ליה לאו צפ' אס לא הציא (שבת דף קלג.) אע"ג דכתיב לשמור ולעשות משום דפירושו לאו הוא השמר של תקון: **מיבא בת בושי היתה מנחת תפילין.** כפסיקתא [רנמי פכ"ג ב'] דר' חוקיה גס ר' אבהו אמרו אשתו של יונה הושצה מיכל בת כושי

מיחו זה חכמים מה שפי' בקונטרס דאי מלכות עשה שהזמן גרמא הוא היו מוחין בידה שנתראה כמסיפה אין נראה לר"י דהא ר' יהודה לית ליה נשים סומכות רשות ושמעין ליה צפ"ק דסוכה (דף כג:) דאמר הילני המלכה היתה יושבת בסוכה ו' צניה ומיהו יש ליישב דמשום צניה היתה יושבת ולא מיחו כלל תוסף אי נמי משום דשמעין ליה לרצא בפרק ראוהו צ"ד (ר"ה דף כח:) דלעבור שלא בזמנו בעי כוונה ולגבי אשה דלא מייחבא הוי כשלא בזמנו (ס) דכיון דלא מייחוניה לה לא עברה אף נראה דוחק ונראה לפרש דטעמא למ"ד (י) דלא הוי רשות משום דתפילין צריכין גוף נקי ונשים אין וריות לחיה ועלייה לרגל משום דמיחו כמציאה חולין לעורה או משום לחיית פנים צנורה שלא ללורך ותקיעת שופר וסמיכה נמי דמעכבין למאן דלית ליה רשות לאו משום דמיחו תוסף אלא משום דתפילין מלאכה דרבען היא כדאמר צפ' כיסוי הדם (חולין דף פד:) דאין וולדה דוחה שבת וסמיכה אפי' בהקפת יד מיחו כעבודה בקדשים:

דילמא סבר לה ברי' יוסי דאמר נשים סומכות רשות. מכלן אר"ת דמותר לנשים לדרך על כל מלות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפפורות כמו מיכל בת שאול שהיתה מקטמא גס מזכרת אע"ג דר"מ ור' יהודה פליגי עליה דאמר דבסמך קיימא לך כר' יוסי לגבי תרומתו ואע"ג דסתם מתני' דאין מעכבין את המינוקות מלתקוע (י) דלא כר' יוסי דמשמע הא נשים מעכבין כדאמר דבסמך אפי' מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה ועודא דפרק אין דורשין (מגילה דף טז:) דהצינאוהו לעורת נשים כדי לעשות להם נחת רוח ועוד הציא רחיה מהא דאמר רב יוסף בפרק החובל (בי"ק דף פח.) מעיקרא מלן דאמר לי הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מפקדנא ועבידנא כו' ואם במקום שפטור ועושה אסור לדרך אס' כן אמאי קאמר דהוה עביד

ואיבעית אימא. לענין ללכת כולי עלמא לא פליגי דידי מנחתה נפיק אע"ג דלא איכוון ולענין כל תוסף פליגי לת"ק כי היכי דלענין נפיק נפיק לענין כל תוסף נמי עבר ולרבן גמליאל אי לא מכיוון למלוא לא עבר: **ואיבעית אימא אי סבירא לך** (י) דלכ"ע שבת זמן תפילין לא לעבור ולא ללכת בעי כוונה ואיכא כל תוסף אלא שבת לאו זמן תפילין הוא וזהו פליגי דת"ק סבר שלא בזמנו נמי אפי' בלא כוונה מלוא היא ותוספת עמה ולרבן גמליאל שלא בזמנו ואינו מתכוין אין כאן רמז מלוא ואין כאן תוספת: **זוג א'** נמי לא. דיש כאן תוספת שמוסיף שבת על החול למלות תפילין: **ועוד הישן בשמיני בסוכה ילקה.** דמוסיף שמיני על השביעי ואנן מייחב יתבינן בשמיני צפקס שביעי לכתחלה אלא שלא בזמנו בלא כוונה לאו תוספת הוא ולהכי שרינן דאי שמיני הוא לא מכיוון למלות סוכה: **מחוררפא דשנינן מעיקרא.** שבת זמן ולא זמן תפילין הוא (י) קא מייפלגי: **ומאן** מנא דשמעת ליה דאמר שבת זמן תפילין דמוקים מתני' אליביה: **ושמרת את החוקה.** צפרשת קדש לי כתיב והיא אחת מד' פרשיות של תפילין: **אלא לענין פסח.** דאריי זה לעיל מינה והאי מימים ימימה משנה לשנה דמתרגמינן מוזמן לומר. אלמא מדלא דריש ר' עקיבא האי קרא בתפילין ש"מ דקי"ל לילה ושבת זמן תפילין דלא קא ממעט להו קרא: **והא דתנן.** צפ"ק דכריתות (דף קז:) **הפסח והמילה.** אע"פ שיש שם כרת החלי' ואין בהן לאו אלא מלות עשה הן אין מציאין על שגגתן חטאת שאין חטאת צאה אלא על לאו דכרת דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשיהו וגו': **לאו נמי איכא.** דהא כתיב ושמרת וכל שמירה אזהרת לאו היא כדר' אבין: **השמר דלאו לאו והשמר דעשה עשה.** פי' השמר של עשה עשה כן כגון השמר לך פן תכרות בית וגו' (שמות לד) השמר לך פן תנקש וגו' (דברים יב) השמר בנגע הרעפת (שם דה) שלא יקון בהרתו. השמר דעשה כי האי דושמרת את החוקה: **מי שצריכין אות.** ימים שישראל צריכין להעמיד אות על עמלן להכיר שהם מחויבים בתורתו של הקב"ה ילאו שבתות ימים טובים שהן עלמין אות בין הקב"ה לישראל דכתיב (שמות לה) כי אות היא ביני וביניכם: **הניעור צלילה.** שאין לו לחוש שמה יפיה בתפילין: **רצה מניח.** ואינו

כמוסיף על המלוא ללילה זמן תפילין הוא ורבען הוא דגזר שמה יפיה כשהוא ישן: **מדלילה לת"ק זמן תפילין.** אלמא לא דריש מימים ימימה למעוטי לילות דמוקים לקרא צפקס: **שבת נמי זמן תפילין הוא.** (י) מההוא קרא גופיה ממעט שבת: **ודילמא סבירא ליה לילה זמן תפילין.** דלא דריש מימים ימימה לענין תפילין אבל שבת לאו זמן תפילין הוא ונפקא ליה מוהיה לך לאות דכנפקא ליה לר"ע לעיל דמוקי מימים ימימה דלא ממעט ליה לילה ושבת זמן תפילין (תהלים ז) על דברי כוש בן ימיני דהיינו שאול כדאמר' באלו מגלחין (מ"ק דף טז:) **ולא מיהו זה חכמים.** דהוי כחכוספת על דברי תורה שפטרה נשים ממלות עשה שהזמן גרמא: **של יונה.** כי אמית: **שלא הזמן גרמא.** אלמא מלות תפילין כל עשה גס צלילה גס שבת דאי מפקת חד הוי להו זמן קצוע: דר'

דילמא סבר לה ברי' יוסי דאמר נשים סומכות רשות. מכלן אר"ת דמותר לנשים לדרך על כל מלות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפפורות כמו מיכל בת שאול שהיתה מקטמא גס מזכרת אע"ג דר"מ ור' יהודה פליגי עליה דאמר דבסמך קיימא לך כר' יוסי לגבי תרומתו ואע"ג דסתם מתני' דאין מעכבין את המינוקות מלתקוע (י) דלא כר' יוסי דמשמע הא נשים מעכבין כדאמר דבסמך אפי' מעשה רב דמיכל בת שאול ואשתו של יונה ועודא דפרק אין דורשין (מגילה דף טז:) דהצינאוהו לעורת נשים כדי לעשות להם נחת רוח ועוד הציא רחיה מהא דאמר רב יוסף בפרק החובל (בי"ק דף פח.) מעיקרא מלן דאמר לי הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן דלא מפקדנא ועבידנא כו' ואם במקום שפטור ועושה אסור לדרך אס' כן אמאי קאמר דהוה עביד

(א) [ר"ה כח: א] (ב) מנחות לו: א (ג) זבחים ק: כריתות ב. ד) מכות יג: שבעות ד. לו. סוטה ה. ע"ז נא: זבחים קו. מנחות ט: ט. י) זימא פה. מנחות לו: א (ז) מנחות לו: א (ז) זבחים יט: ט (ח) זבחים מ: ט (ט) ועי' ירושלמי כריתות פ"ב ה"ג, ר"ה ל"ג.

תורה אור השלם

1. ושמרת את החוקה הזאת למעוטיה מימים ימימה: שמות יג י 2. ויקח לך לאות על ידך ולרבוין בין עיניך למען תהיה תורתך בידך כפי חוקה הוצאתיך ממצרים: שמות יג ט

הגהות הב"ח

(א) גבי ודילמא סבירא ליה לילה: (ב) רש"י ד"ה ואיבעית אימא אי סבירא לך אי שמעין דלכילי עלמא: (ג) ד"ה מחוררפא וכו' דקא מייפלגי: (ד) ד"ה קרא נמי וכו' דמההוא קרא: (ה) תוס' ד"ה מיכל וכו' וכפין דלא מייחבנה וכו': (ו) בא"ד דטעמא למ"ד דלית ליה רשות משום:

מוסף רש"י

הישן בשמיני בסוכה. שלא לגוס מלוא, ילקה. שרי מוסף על שבת ועובר משום כל תוסף (ר"ה כח.) אלא לענין פסח בלבד. וכו' קאמר עשה פסח משנה לשה (מנחות כז.) דתנן כדכתיב והמילה מצות עשה. צפ"ק דכריתות דקשתיב ל"ו כריתות להתייב עליהם חטאת, וקמי והפסח והמילה כרת שלהם על מלות עשה היא צאה ואין מייחב חטאת על שגגתה, דחטאת אינה צאה אלא על לאו וכרת כתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשיהו וגו' (שמות יב) והשמר בנגע הרעפת (שם דה) שלא יקון בהרתו. השמר דעשה כי האי דושמרת את החוקה: **מי שצריכין אות.** ימים שישראל צריכין להעמיד אות על עמלן להכיר שהם מחויבים בתורתו של הקב"ה ילאו שבתות ימים טובים שהן עלמין אות בין הקב"ה לישראל דכתיב (שמות לה) כי אות היא ביני וביניכם: **הניעור צלילה.** שאין לו לחוש שמה יפיה בתפילין: **רצה מניח.** ואינו